

Makrosvět a mikrosvět zemědělství v 90. letech

Teorie sociálního konstruktivismu dosud u nás moc aplikována není – pomineme-li různé příručky a učebnice sociologie. Práce takových autorů, jako jsou Kabele nebo Konopásek, jsou zřejmě jedinými většími opusy v daném směru – nyní k nim však možno přiřadit i práci Heleny Hudečkové *MAKROSVĚT A MIKROSVĚT ZEMĚDĚLSTVÍ V SOCIÁLNÍ ZMĚNĚ 90. LET*, která byla koncem minulého roku obhájena jako práce habilitační na *PEF ČZU* v Praze. Doufejme, že bude předložena širší odborné veřejnosti v knižní podobě či alespoň formou série statí. Autorka svou práci zdařile dokumentuje, v čem jsou přednosti přístupu, který stojí na idejích *sociální konstrukce sociální skutečnosti*: umožňuje překonání objektivistického popisu zkoumané skutečnosti (měnící se zemědělské hospodaření), v němž sociální jevy splývají natolik, že nakonec dost dobře nelze odlišit kolektivizaci od privatizace – průběh a sociálně ekonomické důsledky jsou, objektivisticky a systémově vzato, velmi podobné. Autorka naproti tomu chtěla do své analýzy a do svých explanačních schémat změn v zemědělské obci *Filipov* (fiktivní název reálné obce) zapojit nejen „vidění“ objektivizujícího badatele, ale též „vidění“ příslušných aktérů a subjektů *každodenní* sociální změny, k čemuž se teorie sociálního konstruktivismu hodí jedinečně. Z toho důvodu se také celý komplex relevantních problémů nemění v obvyklý „systém“ anonymních jevů, ale je – zejména v druhé části uvedené práce – doslova oživen poznatky a informacemi, získanými *biografickou* deskripcí a aplikací konceptu *životní dráhy*. Do tohoto metodického přístupu dobře zapadá úspěšná aplikace tezí jiné teoretické

a metodologické provenience – aplikace teorie sociálního a kulturního kapitálu, bez níž by bylo obtížné vysvětlování celé řady restitučních a porestitučních sociálních a ekonomických jevů, jež by – v perspektivě standardního sociologického zkoumání – zůstaly neobjasněnou záhadou vystavenou různým interpretacím.

H. Hudečková podnikla vskutku zajímavý výzkum, který v sobě spojil dvě velké koncepce: weberovskou teorii sociálního jednání a bourdieuvskou koncepci sociálního/kulturního kapitálu. Tím se jí podařilo proniknout do sociálního mikrosvěta, funkčně zarámovaného daty teorií velkého dosahu. Spojení obou těchto přístupů v jeden celek bylo sice obtížné, ale zdařilo se nade vší pochybnost. Na 185 stranách textu se v 6 kapitolách čtenáři předvádí ne snad nějaká anonymní sociální realita 90. let s příslušnými statisticky významnými daty a souvislostmi, ale opravdový život, který žádný nástroj kvantitativní metodologie zachytit neumí.

Dovolím si konstatovat, že práce H. Hudečkové může posloužit jako dobrý příklad a vzor snahy o spojení možností a výsledků „velkých“ výzkumů sociální reality rurálních oblastí s intenzivními sondami hluboko do každodenního života lidí, kteří tuto realitu spolutvoří. Pomalu přichází doba, kdy už bude sociologie poměrně detailně odpovídat na otázku, co se to vlastně v 90. letech v českém zemědělství a v rurálních oblastech České republiky dělo? Takovou práci, jakou představuje text H. Hudečkové, nebude možno obejít a bude jen dobře, když k ní přibudou další, analogicky či shodně metodologicky založené.

Prof. PhDr. Stanislav Hubík, CSc., PEF, MZLU Brno, Česká republika